

Van: Albertien Perdok

Aan: RWB werkgroep circulaire economie

Datum: 17 juni 2021

Onderwerp: Inspiratiedocument MVI

Deze memo is een inspiratiedocument over Maatschappelijk Verantwoord Inkopen (MVI). De memo is gedeeld met de RWB werkgroep circulaire economie, als onderdeel van de verkenning voor het uitvoeringsprogramma van het RWB Raamwerk Circulaire Economie.

‘Direct aan de slag met Circulair Inkopen’

Bron: webinar van woensdag 3 februari tijdens de Week van de Circulaire Economie, door Marcella van Room Haanstra (PIANOO) en Sara Rademaker (Circulair.Support).

- De belangrijkste beleidsdoelen en ambities in relatie tot inkoop hebben betrekking op de energietransitie en de transitie naar een circulaire economie.
- In het Nationaal Plan Maatschappelijk Verantwoord Inkopen (MVI) 2021-2025 staan zes beleidsthema's centraal:
 1. Klimaat
 2. Circulair (inclusief biobased)
 3. Ketenverantwoordelijkheid (internationale sociale voorwaarden (ISV))
 4. Diversiteit en inclusie
 5. Social Return
 6. Milieu (inclusief biodiversiteit)
- Als je als gemeente start met MVI, dan doorloop je idealiter deze acht stappen:
 1. Circulair inkopen, waarom en wat?
 2. Interne organisatie en draagvlak
 3. Vraagstelling
 4. Samenwerking
 5. Aanbestedingsprocedure
 6. Meten en beoordelen van circulariteit
 7. Circulariteit borgen
 8. Hoe manage je een circulair contract?

Stap 1: MVI, waarom en wat?

1. Kies een pilotproject om de acht stappen te doorlopen. Liever niet een 'moeilijk' product met een lange levensduur, zoals een gebouw of kantoormeubilair. Begin met bedrijfskleding of telefoons of drinkbekers.
2. Bepaal je waartoe? Waartoe willen we MVI? Wat zijn onze beleidsdoelen? Banen creëren? Minder primaire grondstoffen gebruiken? CO₂-reductie?
3. Bepaal je ambitie voor je pilotproject. Vertaal je beleidsdoelen naar de eigen bedrijfsvoering en inkoop. Maak een ambitieweb met de zes beleidsthema's van het Nationaal Plan MVI.
4. Maak een definitie wat MVI voor jouw organisatie betekent, en wat je in de samenwerking met jouw leveranciers/opdrachtnemers verwacht. Maak onderscheid tussen de definitie van het concept en de definitie voor een specifiek product.

Voorbeeld:

Bij circulair inkopen borgt de inkopende partij dat de producten of materialen aan het einde van de levens of gebruiksduur weer optimaal in een nieuwe cyclus worden ingezet. Cruciaal hierbij is waardebehoud van producten en materialen: waardevernietiging door downcycling "(bijvoorbeeld A4 papier wordt toiletpapier) moet zoveel mogelijk worden voorkomen.

Bron: website PIANOo

Stap 2: Interne organisatie en draagvlak

1. Wie is de eigenaar? Wat vaak gebeurt: bestuurlijke opdracht om 100% duurzaam/circulair in te kopen en in het inkoopbureau wordt de eigenaar. Inkoper overtuigt budgethouder. Dat is niet de beste route. Beter is: bestuurlijke opdracht om 100% duurzaam/circulair in te kopen, dit wordt door budgethouders vertaald in doelen per afdeling, inkoper helpt met behalen doelen voor MVI.
2. Bepaal voor je pilotproject de stakeholders (stakeholderanalyse).
3. Breng de consequenties voor MVI in beeld per stakeholder.

Stap 3: Vraagstelling

1. Formuleer een functionele vraagstelling voor jouw pilotproject of inkoopopgave. Denk aan een soort checklist met vragen als: Heb ik het echt nodig? Moet ik het nieuw, of kan iets bestaands hergebruiken? Moet ik het persé dat ene hebben, of is er een meer duurzame/circulaire variant? Hoe zorg ik dat het product zo lang mogelijk mee gaat en wie is daarvoor verantwoordelijk? Wat gebeurt er met het product als ik het niet meer nodig heb en wie is daarvoor voor verantwoordelijk?

Denk ook na: waar zit de meeste impact? Dat zit vaak in het voortraject van een inkoop- of aanbestedingsprocedure: dus voordat er een contract wordt gemaakt.

2. Denk na over hoe je de samenwerking met de marktpartij vorm kan geven tijdens het contract. Welke KPI's zijn geschikt om continu verbeteren te stimuleren?
3. Bedenk welke eisen écht nodig zijn, en waar eventueel ruimte is voor de markt om alternatieven te bieden.

Stap 4: Samenwerken

1. Bepaal welk type marktconsultatie je wilt doen. Bij sommige typen stimuleer je MVI onder de mogelijke marktpartijen, zoals bij een plenaire marktconsultatie.
2. Doe een marktconsultatie ruim vóór publicatie. Stel de (circulaire) ambitie en de functionele behoefte hierbij centraal.
3. Breng de keten in beeld van hetgeen je inkoopt. Wat is ervoor nodig om dit product meer circulair te maken?

Stap 5: Aanbestedingsprocedure

1. Verdiep je in de mogelijkheden bij verschillende procedures en aanpakken.
2. Stel je open en transparant op naar de markt.

Stap 6: Meten en beoordelen duurzaamheid/circulariteit

1. Kijk naar je (project)ambities en laat deze terug komen bij het meten. Je kan meten in de initiatieffase, in de aanbestedingsfase en in de uitvoeringsfase. Je kan meten op prijs en/of kwaliteit en hoeveel speelt wat mee? Je kan werken met eisen of wensen (garanderen basisniveau en/of uitdagen voor goed, beter, best).

2. Verdiep je in de verschillende tools en meetmethodes , of huur hier kennis voor. Je kan bijvoorbeeld een LCA analyse gebruiken, de CO2 prestatieladder, de circularity index voor gebouwen, etc.
3. Geef marktpartijen de ruimte zich te onderscheiden op kwaliteit , en bepaal een bandbreedte voor de prijs.

Stap 7: Circulariteit borgen

1. Denk na over scenario's bij het einde van de levensduur van hetgeen je in koopt.
2. Bepaal welk businessmodel de grootste kans van slagen heeft. Zoals pay-per-use, verhuur, koop-terugkoop, lease, etc.
3. Stel een contract op dat is gebaseerd op samenwerking en ontwikkeling, en waarbij een win win situatie ontstaat door een circulaire oplossing.
4. Vraag een materialenpaspoort uit, en denk na over informatie management van deze data.

Stap 8: Hoe manage je een circulair contract?

1. Neem de tijd voor de implementatie.
2. Stel de eenzijdig, tweezijdige en ontwikkel- KPI's op.
3. Stem regelmatig af met leverancier en interne klant, waarbij de ambitie de rode draad vormt.
4. Monitor in hoeverre de doelstellingen van het contract worden gehaald, en maak hier voldoende capaciteit voor vrij.
5. Blijf leren en ontwikkelen .. En deel de geleerde lessen.

Interessante bronnen

- Oprachtgeven met ambitie, inkopen met impact Nationaal plan Maatschappelijk Verantwoord Inkopen 2021-2025: <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2021/01/22/bijlage-nationaal-plan-maatschappelijk-verantwoord-inkopen-2021-2025>
- Circulair inkopen in 8 stappen door Copper 8: <https://www.copper8.com/wp-content/uploads/2019/02/E-book-Circulair-Inkopen-in-8-stappen-Copper8.pdf>
- Circulair inkopen informatie van PIANOo: <https://www.pianoo.nl/nl/themas/maatschappelijk-verantwoord-inkopen-duurzaam-inkopen/mvi-themas/circulair-inkopen>
- Wegwijzer circulair inkopen: <https://wegwijzer.gdci.nl/nl/>
- Magazine green deal circulair inkopen: <https://magazinegdci.org/>

Inspiraties

Gemeente Helmond: <https://www.helmond.nl/1/inkoop/mvi>

Definitie MVI: Maatschappelijk Verantwoord Inkopen is het meenemen van de effecten op people (mensen), planet (planeet/milieu) en profit (winst/welvaart) bij de inkoop van producten, diensten en werken. Dat wat we inkopen heeft een neutraal of zelfs positief effect op het klimaat, schept mogelijkheden om te participeren in de maatschappij voor mensen die daarvoor hulp nodig hebben, en stimuleert maatschappelijke en technologische vernieuwing.

Speerpunten:

1. Klimaatneutraal inkopen: het inkopen met een neutraal of zelfs positief effect op het klimaat.
2. Social Return: de bijdrage van inkoop in het stimuleren dat mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt zoveel mogelijk kunnen participeren.
3. Innovatiegericht inkopen: het door middel van inkoop stimuleren van de markt om innovatieve, duurzame oplossingen te ontwikkelen en te leveren.
4. Circulair inkopen: inkopen zonder afval te genereren

Per speerpunt kijken ze voor verschillende soorten aanbestedingen wat ze kunnen doen, bijvoorbeeld voor speerpunt 1: klimaatneutraal inkopen:

- Pilot chemievrij inkopen
- Chemievrije onkruidbestrijding
- Eisen stellen aan wagenpark
- Bestaande panden verduurzamen
- Gebruik van hout met FSC-keurmerk
- ...

Noot: ze zijn enthousiast begonnen met veel monitoring, maar het lijkt sinds 2018 niet meer actueel bijgehouden te worden.

Gemeente Utrecht

<https://www.utrecht.nl/bestuur-en-organisatie/beleid/inkoopbeleid/actieplan-maatschappelijk-verantwoord-inkopen/>

Definitie MVI: Onze inkoopkracht willen we gericht inzetten om (markt)partijen uit te dagen ons slimme, eerlijke en vernieuwende oplossingen te bieden die bijdragen aan een duurzame stad. De maatschappelijke focus ligt op de circulaire economie, energietransitie, ecologie & dierenwelzijn, gezond stedelijk leven, nieuwe werkgelegenheid en innovatie, klimaatbestendige stad, inclusieve stad, eerlijke handel.

MVI-categorieën:

1. Vastgoed
2. Facilitaire diensten
3. MVI-categorie: Grond-, Weg- en Waterbouw
4. Groen
5. Straatmeubilair
6. Riolering
7. Vaar- & voertuigen / Mobiliteit
8. Afvalstromen

Per MVI-categorie is gekeken naar het inkoopvolume en hoe daarmee kan bijdragen aan de maatschappelijke focusgebieden. In algemene zin is gekeken hoe je MVI kan toepassen, concrete voorbeelden zijn benoemd en kansrijke projecten.

Noot: ze zijn ook begonnen met pilot en experimenten en ze hebben aandacht voor hoe je MVI kan verankeren in de organisatie.

Gemeente Den Haag

https://denhaag.raadsinformatie.nl/document/8715349/1/RIS305068_Bijlage

Definitie: De overheid koopt per jaar voor ongeveer 75 miljard euro in en heeft daarmee een belangrijke invloed op de economie, de maatschappij en de fysieke leefomgeving, hier en in andere landen. De gemeente Den Haag koopt jaarlijks voor bijna 1 miljard euro in. Dit inkoopvolume maakt dat we met onze inkopen kunnen bijdragen aan datgene wat we in de stad willen bereiken. De gemeente heeft doelen gesteld om Den Haag duurzamer te maken, te zorgen dat alle burgers participeren in de samenleving, ook mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt, en om de Haagse economie en werkgelegenheid te stimuleren. Daarnaast willen we als Stad van Vrede en Recht dat de producten die wij kopen gemaakt zijn onder aanvaardbare arbeidsomstandigheden en dat het milieu elders zo min mogelijk wordt aangetast. Met onze inkopen kunnen we zorgen dat onze leveranciers daar ook aan bijdragen.

Vijf MVI beleidsdoelen:

1. Sociaal Inkopen
2. Duurzaam Inkopen
3. MKB-vriendelijk Inkopen
4. Internationale Sociale Voorwaarden
5. Innovatiegericht
6. Inkopen

Per MVI-beleidsdoel worden ambities weergegeven en concrete actiepunten. Bijvoorbeeld: Ambitie: klimaat neutrale stad. Actie: We maken bij aanbestedingen in het fysieke domein gebruik van instrumenten als de Milieu Kosten Indicator en de CO₂-prestatieladder.

Noot: er is een ambitie uitgesproken om MVI een gedegen verankering in het inkoopproces te geven en daar worden vijf concrete actiepunten in benoemd.